

Założenia prac nad poszczególnymi elementami Planu
ochrony, stan rozpoznania, wstępne wnioski

OPERAT OCHRONY ZASOBÓW ABIOTYCZNYCH I GLEB

W PARKU KRAJOBRAZOWYM „LASY JANOWSKIE”

Zespół autorski Operatu:

dr Łukasz Chabudziński

dr hab. Teresa Brzezińska-Wójcik, prof. UMCS

mgr Beata Chabudzińska

Dotychczasowy stan rozpoznania

Stan rozpoznania poszczególnych komponentów:

Tektonika

- zlokalizowano obszar Parku na tle jednostek tektonicznych i głównych uskoków;

Litologia skał i osadów różnego wieku

- opracowano mapę utworów powierzchniowych;
- zidentyfikowano odsłonięcia osadów czwartorzędu (wydmy);
- zidentyfikowano profile gleb w dostępnych odsłonięciach;
- zidentyfikowano miejsca eksploatacji osadów (czynnych oraz zaniechanych);

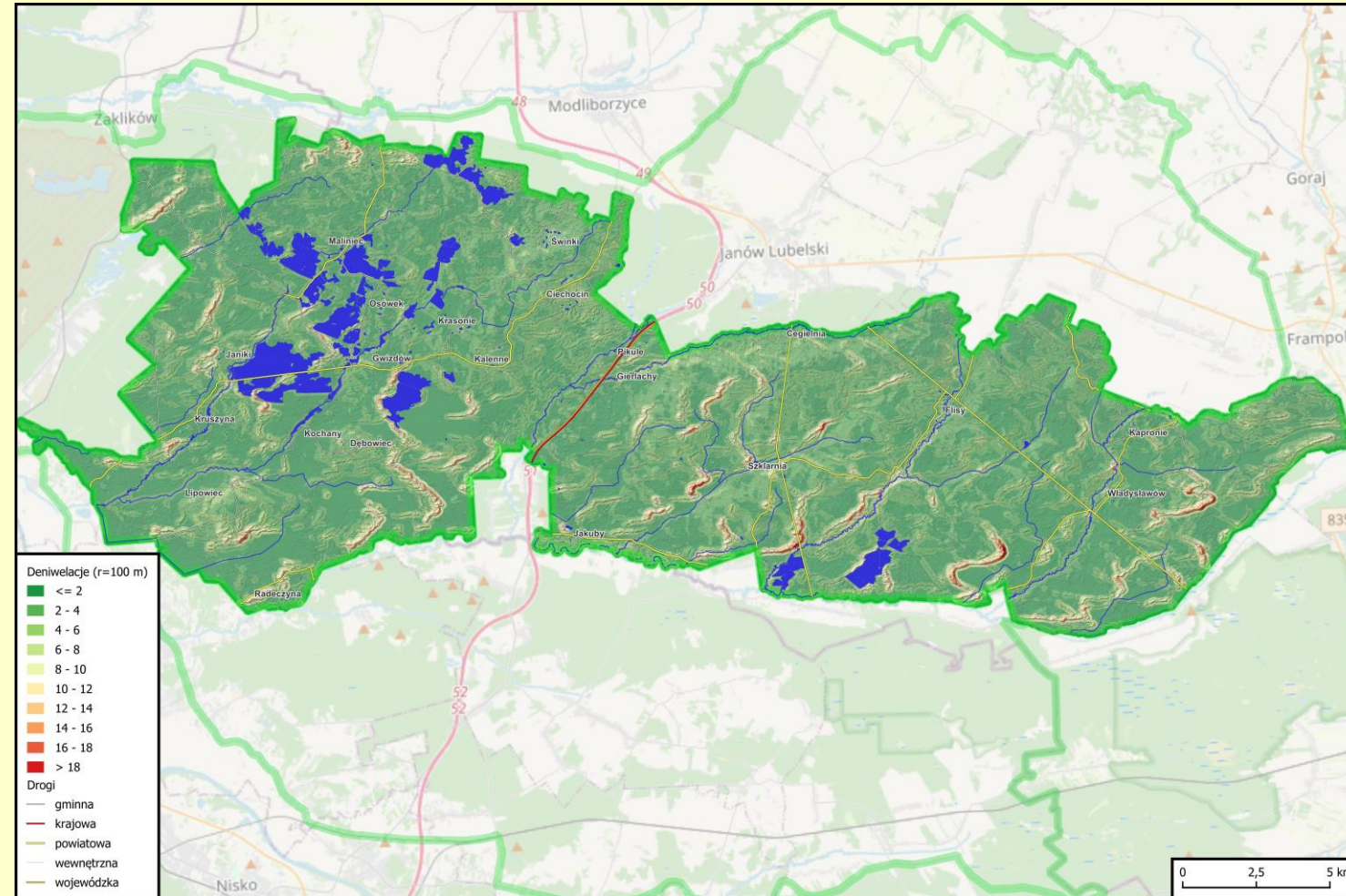

Cechy rzeźby terenu

- opracowano mapę form rzeźby terenu;
- opracowano mapę deniwelacji;
- na podstawie NMT zinwentaryzowano wydmy oraz ich największe odstąpienia;
- wskazano dominujące procesy geomorfologiczne;

Gleby

- opracowano mapę kompleksów glebowych;
- zaktualizowano zasięg występowania torfowisk i obszarów podmokłych.

Dotychczasowy stan rozpoznania

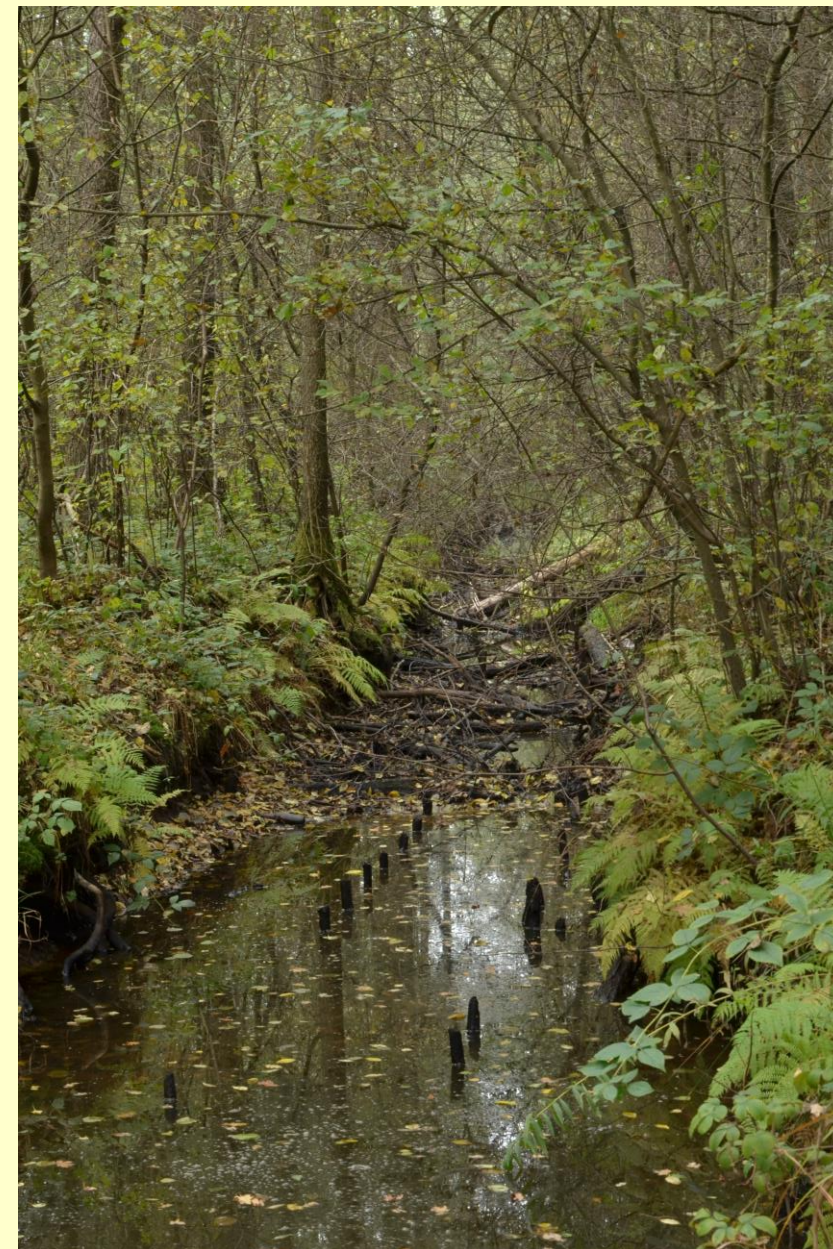
Stan rozpoznania poszczególnych komponentów:

Zasobów wód powierzchniowych i podziemnych

- opracowano szczegółową charakterystykę wód powierzchniowych i podziemnych;
- zinwentaryzowano małe zbiorniki wodne i oceniono ich cechy;
- oceniono jakość wód powierzchniowych (dane GIOŚ);
- przeanalizowano występowanie wód podziemnych;
- określono obszary ryzyka powodziowego;
- zinwentaryzowano systemy melioracyjne i oceniono ich cechy;

Warunki klimatyczne, jakość powietrza i hałas

- opracowano cechy klimatu w oparciu o najnowsze opracowania klimatyczne oraz dostępne dane meteorologiczne
- opracowano jakość powietrza na podstawie danych GIOŚ

Dotychczasowy stan rozpoznania

Stan rozpoznania poszczególnych komponentów:

ZBIORCZA WALORYZACJA ZASOBÓW

**ABIOTYCZNYCH I GLEB – określono/
zidentyfikowano:**

- **zasady i kryteria waloryzacji biorąc pod uwagę na dwie kategorie form rzeźby terenu – naturalne i antropogeniczne;**
- **najcenniejsze obiekty przyrody nieożywionej i gleb w Parku – ważne z punktu widzenia reprezentatywności oraz zachowania dla georóżnorodności Polski, a także istotne dla nauki, kultury i historii.**

Dotychczasowy stan rozpoznania

Najważniejsze zidentyfikowane źródła danych:

- dane (opisowe i przestrzenne oraz mapy tematyczne) udostępnione przez Park Krajobrazowy Lasy Janowskie
- dane (opisowe i przestrzenne) udostępnione przez Lasy Państwowe
- dane (opisowe) pozyskane z urzędów gmin
- dane (opisowe i przestrzenne oraz mapy tematyczne) pozyskane z PIG-PIB (np. Szczegółowa Mapa Geologiczna Polski w skali 1:50000)
- dane (opisowe i przestrzenne) pozyskane z GIOŚ
- dane (opisowe i przestrzenne) pozyskane z Wód Polskich
- dane przestrzenne z GUGiK (BDOT10k, NMT, PRNG, itp.)
- Numeryczny Model Terenu i jego pochodne (spadki, ekspozycje, deniwelacje)
- Centralny wykaz geostanowisk (odstąpienia, formy rzeźby terenu, obiekty geokulturowe)
- Centralny rejestr obiektów i obszarów chronionych (rezerваты i pomniki przyrody, użytki ekologiczne, obszary Natura 2000)
- najnowsze publikacje naukowe

Wybrane prace diagnostyczne realizowane na potrzeby Planu ochrony

Zweryfikowano

- **zasięgi wydzieleń litostratygraficznych dla skał i osadów;**

Zaktualizowano

- **miejsca funkcjonowania zastawek i przepustów wodnych (w Parku i w otulinie)**

Zidentyfikowano

- **cechy koryt rzek (naturalne, antropogeniczne, quasi-naturalne)**
- **zagrożenia wewnętrzne i zewnętrzne dla Parku wynikające z gospodarczego użytkowania zasobów abiotycznych i glebowych (ujęcia wód podziemnych, zrzuty ścieków);**

Zdefiniowano

- **propozycje możliwych sposobów eliminacji lub ograniczenia zagrożeń związanych z ubożeniem zasobów wód powierzchniowych i podziemnych (istotna rola źródeł w zasilaniu rzek, które znajdują się na północ od Parku, np. Dzwoli);**

Opracowano i wdrożono

- **procedury zbiorczej waloryzacji zasobów abiotycznych i gleb w Parku.**

Zidentyfikowane problemy i zagrożenia dla zasobów abiotycznych i gleb oraz możliwe sposoby ich eliminacji lub ograniczenia w PKLJ

1. Wycinka lasu i nowe nasadzenia

- inicjacja oraz intensyfikacja sputkiwania erozji liniowej.
- niszczenie profilu gleb (gleby bielcowe w Parku, szczególnie na wydmach mają bardzo płytki profil)

Zidentyfikowane problemy i zagrożenia dla zasobów abiotycznych i gleb oraz możliwe sposoby ich eliminacji lub ograniczenia w PKLJ

2. Pobór wód podziemnych

- małe zasoby wód podziemnych
- potrzeby gospodarcze i rekreacyjne, w tym zaopatrzenie ludności w wodę do spożycia;
- zmiana stosunków wodnych – obniżenie poziomu wód podziemnych (czynniki naturalne i antropogeniczne).

3. Pobór wód powierzchniowych

- na potrzeby gospodarki stawowej (zmniejszenie/zaburzenie przepływu w rzekach, wzrost ewapotranspiracji rzeczywistej);

4. Zwiększenie zasobów wód powierzchniowych i podziemnych

- budowa i utrzymanie zbiorników małej retencji;
- kształtowanie i odtwarzanie retencji naturalnej poprzez renaturalizację lub renaturyzację koryt i brzegów cieków, odtwarzanie starorzeczy;
- zaprzestanie podejmowania nowych melioracji wodnych, pozostawienie dawnych melioracji bez odtwarzania/utrzymywania.

Zidentyfikowane problemy i zagrożenia dla zasobów abiotycznych i gleb oraz możliwe sposoby ich eliminacji lub ograniczenia w PKLJ

5. Drogi szybkiego ruchu (S19, S74) i drogi wojewódzkie (857)

- **ruch samochodowy;**
- **intencjonalne przekształcenia rzeźby terenu** (np. remont drogi 857);
- **zanieczyszczenie powietrza;**
- **hałas komunikacyjny.**

6. Nadmierna eksploatacja lasów

- **przez Lasy Państwowe**
- **przez prywatnych właścicieli**

Cele do osiągnięcia w wyniku realizacji Planu ochrony *(ocena wstępna do dyskusji)*

1. Ograniczenie erozji poprzez:

- racjonalną gospodarkę leśną

2. Przegląd wydanych pozwoleń wodno-prawnych i kontrola użytkowników wód

3. Działania prewencyjne na etapie planowania przestrzennego

4. Prowadzenie szkoleń i akcji promocyjnych i edukacyjnych wykorzystywania OZE w Parku i jego otulinie

5. Szkolenia i edukacja w zakresie zapobiegania procesom erozji

Zagadnienia do dyskusji w kolejnych etapach prac nad Planem ochrony

- 1. Zwiększanie świadomości ekologicznej lokalnych społeczności w otoczeniu Parku w zakresie konieczności zachowania zasobów abiotycznych jako dziedzictwa i dobra wspólnego;**
- 2. Ochrona elementów abiotycznych przed nadmiernym ruchem turystycznym, zwłaszcza aktywności typu off road (Gościniec Biłgorajski, wydmy na prywatnych działkach);**
- 3. Rekultywacja terenów zdegradowanych przez eksploatację piasków wydmych (północna część Parku, szczególnie działki leśne, które należą do osób prywatnych);**
- 4. Przeciwdziałanie procesom negatywnie wpływającym na zasoby abiotyczne i glebowe – m.in. przesuszanie lub podtapianie obszarów leśnych, osuszanie torfowisk, zmniejszenie retencji (np. współpraca z *Fundacją Wolne Rzeki* w celu ograniczenia odpływu);**
- 5. Utrzymanie tradycyjnych form uprawy roli i hodowli oraz sadownictwa i mało agresywnego wypoczynku i rekreacji (np. okolice Malinica, Gwizdowa, Osówka).**